

MUĞLA ORGANİK TARIM YATIRIM RAPORU

Hazırlayan: Mehmet Yasin KARTAL

MUĞLA YATIRIM DESTEK OFİSİ

İçindekiler

GİRİŞ	4
1. DÜNYA'DA ORGANİK TARIM	5
2. TÜRKİYE'de organik tarım.....	10
3. Muğla'da organik tarım.....	15
3.1. Mevcut Durum	15
3.2. Nitelikli İstihdam Kapasitesi	18
3.3. Altyapı Olanakları	18
3.4. Organik Tarım Üretimine Yönelik Destekler	20
3.4.1. Organik Tarım ve İyi Tarım Desteği	20
3.4.2. Düşük Faizli Yatırım ve İşletme Kredisi Uygulamaları	21
3.4.3. Kırsal Kalkınma Yatırımlarını Destekleme Programı	21
3.5. Organik Tarıma Başlama İşlem Basamakları.....	22
3.6. Organik Tarıma Yönelik Potansiyel Yatırım Alanları	25
KAYNAKÇA	27

TABLO LİSTESİ

Tablo 1. Türkiye'deki Organik Tarım Üretim İstatistikleri(2005-2016).....	11
Tablo 2. Türkiye'den En Çok İhracatı Yapılan Organik Ürünler(2016).....	12
Tablo 3. Organik Bitkisel Üretim Miktarı(2016).....	15
Tablo 4. Muğla'da Organik Üretimde Faaliyet Gösteren İşletmeler(2017).....	16
Tablo 5. Organik Üretim Yapan İşletmelerin Faaliyet Alanları(2017).....	16
Tablo 6. Muğla'daki Küçük Sanayi Siteleri.....	19

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1. Dünya Organik Tarım Pazar Büyüklüğü(2000-2015)	5
Şekil 2. En Büyük Organik Tarım Pazarına Sahip İlk 10 Ülke-2015	6
Şekil 3.Kişi Başı Organik Ürün Tüketimi En Fazla ilk 10 Ülke-2015	7
Şekil 4. Organik Tarım Alanı Büyüklüğü En Fazla İlk 10 Ülke-2015.....	8
Şekil 5.Organik Üretici Sayısı En Fazla İlk 10 Ülke-2015	9
Şekil 6.Türkiye’de Organik Tarımsal Alan ve Üretim İstatistikleri(2005-2016).....	11
Şekil 7. Türkiye’deki Organik Tarım İhracatı(bin\$)	13
Şekil 8. En Çok Organik Ürün İhracatı Yapılan Ülkeler(2016)	14
Şekil 9. Organik Bitkisel Üretim: Çiftçi Sayısı	17
Şekil 10.Muğla’da Organik Tarımsal Alan ve Üretim İstatistikleri(2005-2016)	18

GİRİŞ

Organik tarım, tüm canlılara ve çevreye dost üretim sistemlerini içeren; yetiştiricilikte, insana ve çevreye zararlı sentetik kimyasal ilaç, hormon ve gübrenin kullanılmadığı bir tarımsal üretim yöntemidir. Organik tarım üretim sürecinde; yetiştiricilik faaliyetleri, işleme, paketlenme, etiketlenme, depolama gibi tüm aşamalarda organik tarım sertifikasyon kriterlerinin sağlanması gerekmektedir. Dünyada 'ki organik tarım üretimi 1980'li yıllarda aile işletmeciliği yoluyla filizlenmeye başlamıştır. İlerleyen yıllarda ise ticari boyut kazanarak; Avustralya, Arjantin ve ABD gibi ülkeler başta olmak üzere tahıl ürünleri, yem bitkileri ve sebze yetiştiriciliğinde kayda değer bir artış göstermiştir. Türkiye'de ki organik tarım üretimi AB ülkelerinden gelen talep üzerine başlamıştır. 1980'li yıllarda Ege Bölgesinde ki incir ve üzüm üretimiyle başlayan organik tarım, 2000'lerden sonra iç pazarda ki talep artışı ile çeşitlenmeye başlamıştır. Öyle ki, 2010-2012 yılları arası ürün çeşitliliğinde %60, ekili alan büyüklüğünde ise %600 gibi muazzam bir artış görülmüştür.

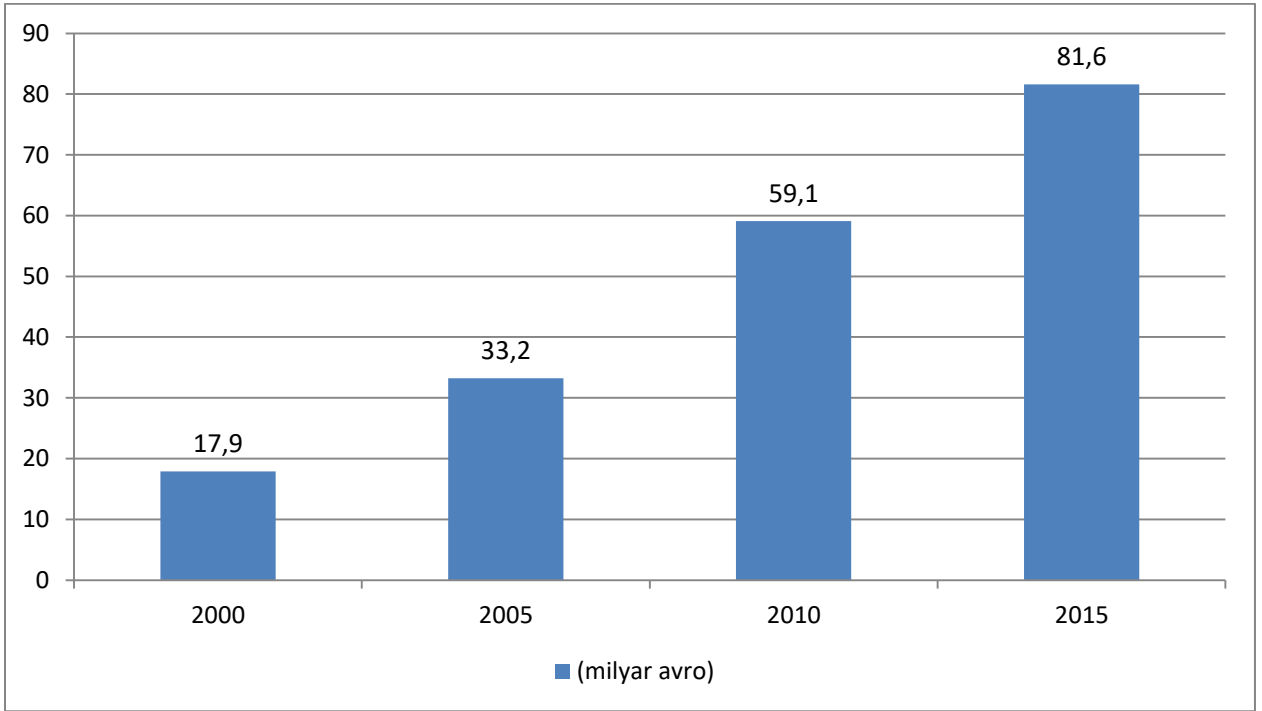
Muğla'da ise organik tarım üretimi gittikçe yaygınlaşmakla birlikte mevcut potansiyelinin çok altındadır. Türkiye'de faaliyet gösteren 1463 işletmenin %32'sini; İzmir, Aydın, Manisa ve Çanakkale organik tarım havzasında faaliyet gösteren 473 işletme tek başına karşılamaktadır. Söz konusu havzaya komşu olan Muğla'da ise sadece 34 işletme organik tarım sektöründe faaliyet göstermektedir. İlimizde zeytin-zeytinyağı başta olmak üzere; bal, portakal, meyve, incir, sebze ve susam gibi ürünlerin organik olarak üretimi, işlenmesi ve ticareti ön plandadır. Milas'ta zeytin-zeytinyağı, Datça'da badem, Fethiye ve Seydikemer'de sebze, Ortaca ve Köyceğiz'de narenciye, Gökova'da susam ve Marmaris'te çam balı ürünlerinde organik tarım üretim, işleme, depolama ve paketlenme yatırımları potansiyeli yüksektir.

1. DÜNYA'DA ORGANİK TARIM

Sağlıklı ve güvenilir gıdalara yönelik talebin artması ile birlikte, organik tarım konsepti son yıllarda dünya çapında daha fazla önem kazanmaya başlamıştır. Organik tarıma konu olan ürünlerin genel olarak ülkelerin geleneksel ürünleri olduğu görülmektedir. Bu ürünlere örnek olarak Hindistan'da çay, Danimarka'da süt ve süt ürünleri, Arjantin'de et ve et ürünleri, orta Amerika ve Afrika ülkelerinde muz, Tunus'ta hurma, zeytinyağı, *Türkiye'de ise kurutulmuş ve sert kabuklu meyveler* verilebilir.

2017 yılı verilerine göre; Dünya'da organik tarım üretimi yapılan toplam alan 50,9 milyon hektardır. 2015 yılında ki organik pazar büyüklüğünün ise 81,6 milyar avroya ulaştığı tahmin edilmektedir.

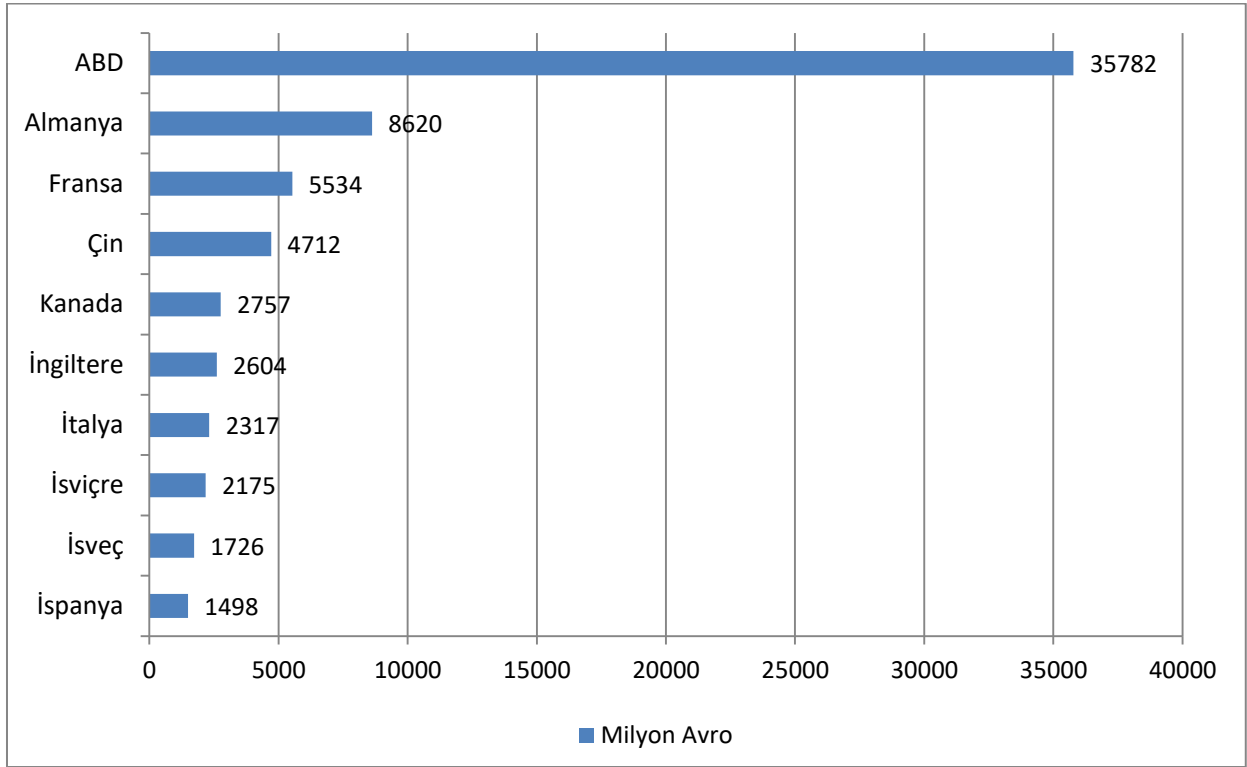
Şekil 1. Dünya Organik Tarım Pazar Büyüklüğü(2000-2015)

Kaynak. FIBL, 2017

En çok organik ürün tüketilen ülkeler sırasıyla; Amerika Birleşik Devletleri(35,9 milyar avro), Almanya(8,6 milyar avro), Fransa(5,5 milyar avro) ve Çin(4,7 milyar avro) olarak kaydedilmiştir.

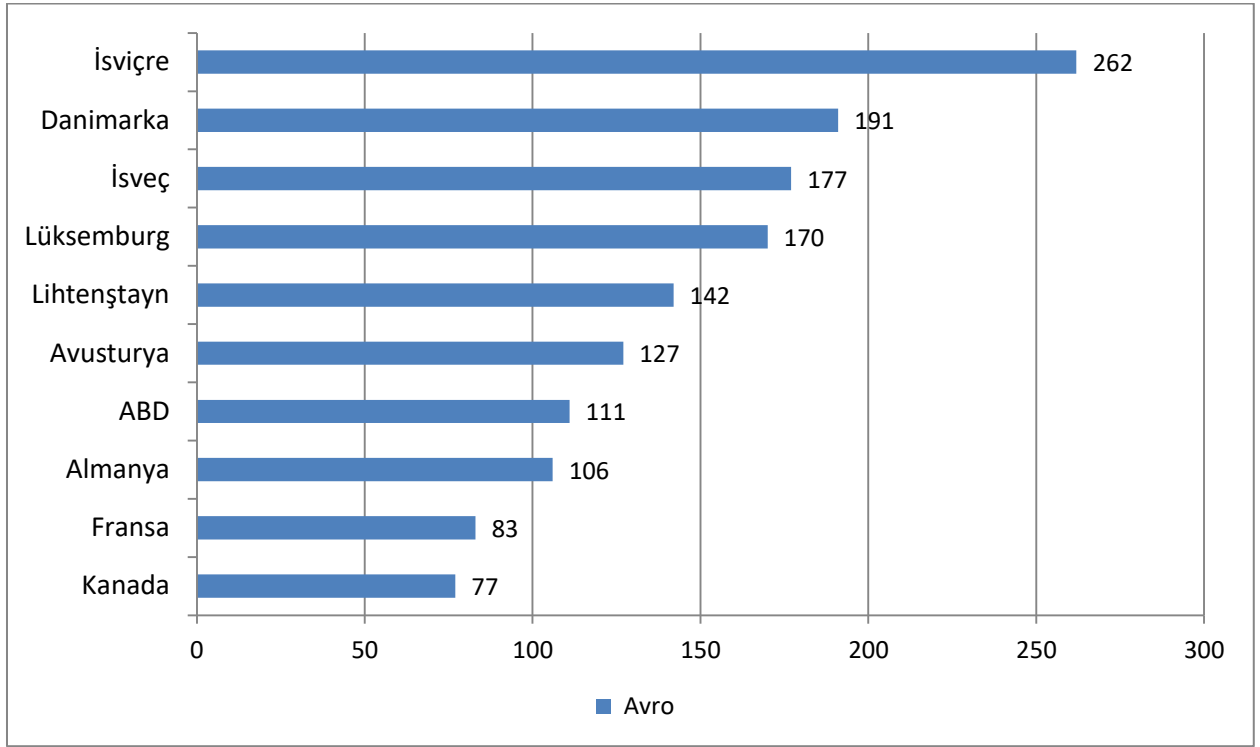
Şekil 2. En Büyük Organik Tarım Pazarına Sahip İlk 10 Ülke-2015

Kaynak: FIBL, 2017

Dünyada kişi başına en çok ürün tüketen ülkeler arasında İsviçre, Danimarka, İsveç, Lüksemburg, Lihtenştayn, Avusturya, Amerika Birleşik Devletleri, Almanya, Fransa ve Kanada gelmektedir.

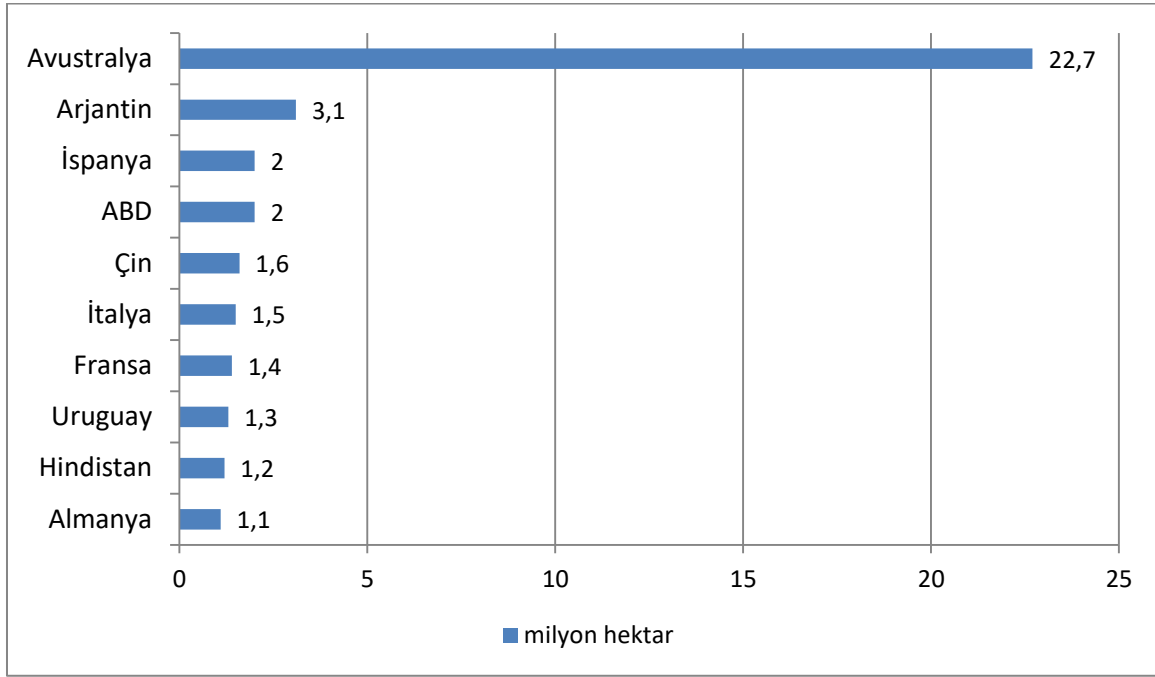
Şekil 3. Kişi Başı Organik Ürün Tüketimi En Fazla ilk 10 Ülke-2015

Kaynak. FIBL, 2017

Dünyada organik tarım üretimi yapılan alanlar toplam tarım alanlarının yaklaşık %1'ini oluşturmaktadır. Toplam organik üretim alan büyüklüğü sıralamasına göre ilk beş ülke Avusturalya(22,7 milyon ha), Arjantin(3,1 milyon ha), ABD(2 milyon ha), İspanya(2 milyon ha) ve Çin'dir(1,6 milyon ha). Organik üretim alanı büyüklüğü açısından sıralamaya giren ilk 10 ülkenin organik tarım alanlarının toplamı, Dünya'daki organik tarım alanlarının %75'ini oluşturmaktadır.

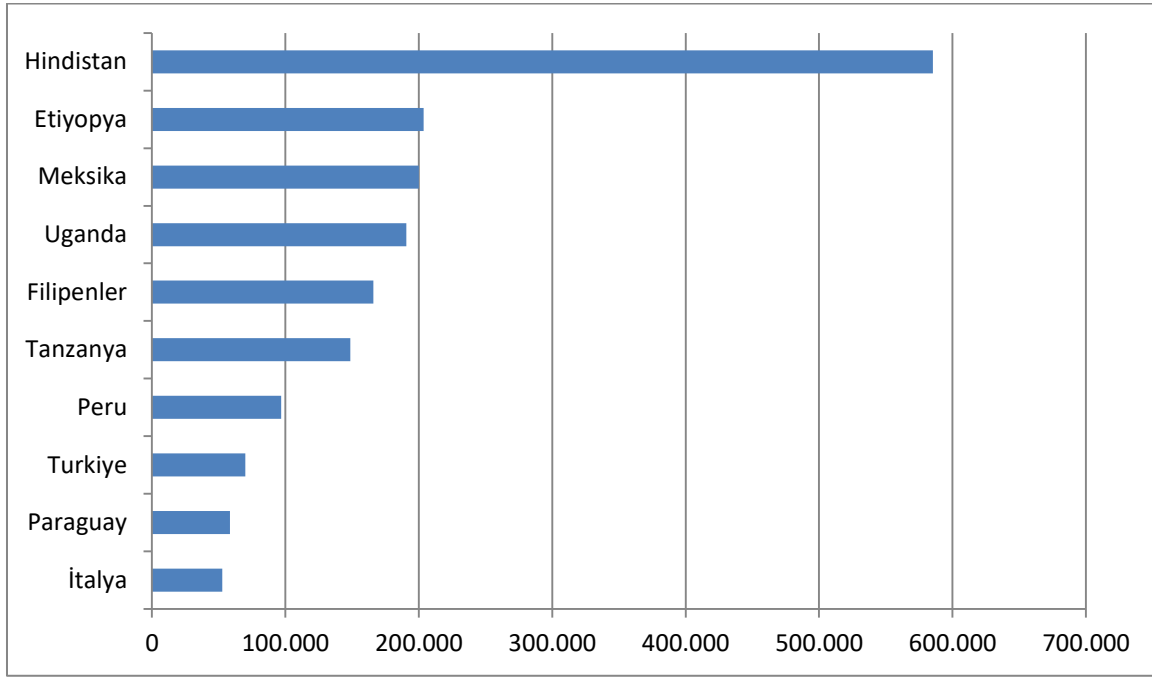
Şekil 4. Organik Tarım Alanı Büyüklüğü En Fazla İlk 10 Ülke-2015

Kaynak FIBL, 2017

Dünya’da 179 ülkede toplamda 2,4 milyon üretici organik tarım sektöründe faaliyet göstermektedir. Organik tarım üreticilerinin %84’ünden fazlası Asya, Afrika ve Güney Amerika kıtalarında. Türkiye, 2015 yılındaki organik üretici sayısı(69.967) bakımından dünyadaki ilk 10 ülke arasında 8. sıradadır. Avrupa’da ise ilk sırada yer almaktadır. En çok organik tarım üreticisine sahip ülkeler sırasıyla Hindistan, Etiyopya, Meksika, Uganda, Filipinler ve Tanzanya’dır.

Şekil 5. Organik Üretici Sayısı En Fazla İlk 10 Ülke-2015

Kaynak: FIBL, 2017

Uluslararası Organik Tarım Hareketleri Federasyonu (IFOAM); Dünya çapında organik tarım hareketini ve temel standartlarını kapsayan, 120 ülkede 815 üye kuruluşu yöneten ve 1972 yılında kurulmuş olan bir şemsiye organizasyondur. Organik tarım alanındaki diğer bir şemsiye organizasyon ise 1973 yılında kurulmuş olan ve araştırma çalışmaları ile eğitim/danışmanlık faaliyetleri gerçekleştiren FİBL (Organik Tarım Araştırma Enstitüsü)'dir. 1970'li yıllardan sonra Dünya'da organik tarımın gelişim sürecine bakıldığında;

- 1972 yılında Uluslararası Organik Tarım Hareketleri Federasyonunun (IFOAM) kurulması,
- 1973 yılında Organik Tarım Araştırma Enstitüsünün (FIBL) kurulması,
- 1980 ve sonrası organik tarım pazarının hızla gelişmesi ve talep baskısı,
- 1985 yılında Avrupa'da Fransa'da ilk yasal düzenlemenin yapılması,
- 1990'lı yıllarda AB Ülkelerinde çevreye uyumlu tarım politikalarının desteklenmeye başlaması, organik ürün pazarının hızla büyümesi,
- 1991 Yılında 2092/91 AB Konsey Tüzüğü'nün yürürlüğe girmesi ve 1999 yılında tüzüğe hayvancılığın da dâhil edilmesi,
- 1992 yılında AB'ye organik ürün ihraç edecek ülkelerin uyacakları mevzuatın yayımlanması
- 2000 Yılında Japonya'da Tarım Bakanlığı tarafından organik bitkisel ürünler için JAS standardının yayımlanması,

- 2001 yılında ABD Tarım Bakanlığı Tarafından NOP standardının yayımlanması (2000’de yayımlandı)
- Dünyadaki gelişmeler ışığında Avrupa Birliğinde 834/2007 Organik Üretim ve Etiketleme İle İlgili Konsey Tüzüğü’nün 1 Ocak 2009 tarihinden itibaren yürürlüğe girmesi,
- 889/2008 Konsey Tüzüğü’nün Uygulanması Konusundaki Kuralların 1 Ocak 2009 tarihinden itibaren yürürlüğe girmesi,

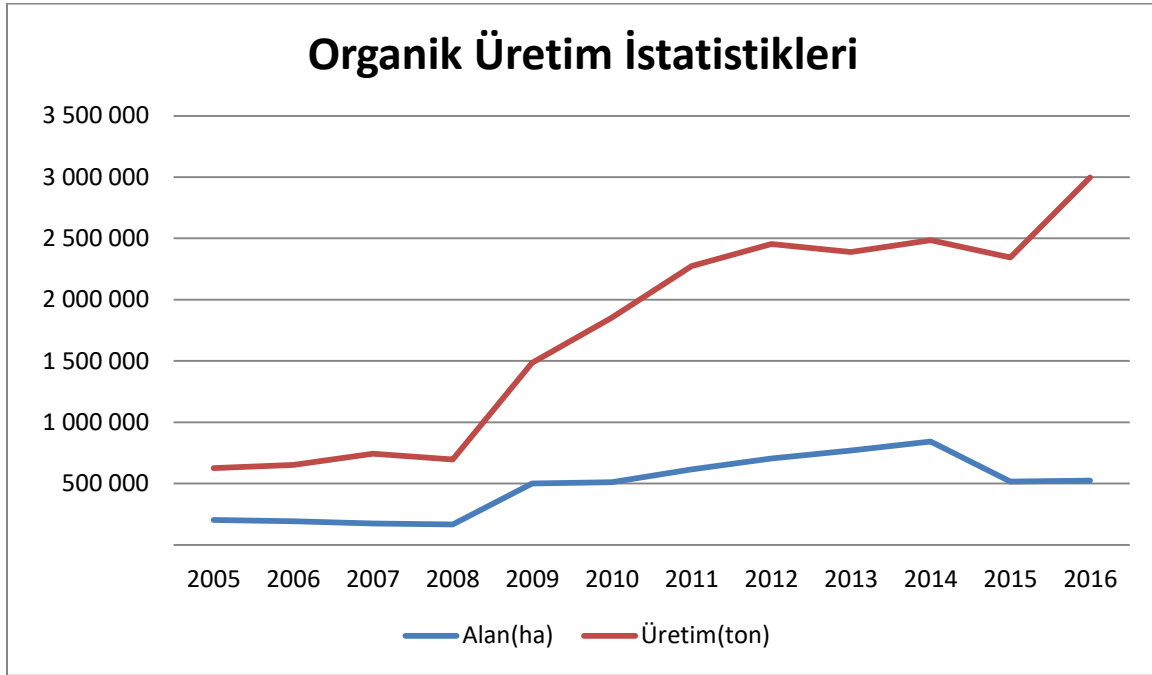
önemli gelişmeler olarak değerlendirilmektedir.

2. TÜRKİYE’DE ORGANİK TARIM

Türkiye’de organik tarımsal üretime 1984-1985 yıllarında AB’de faaliyet gösteren yabancı firmalardan gelen talep doğrultusunda başlanmıştır. İthalatçı ülkelerin AB üyesi olmasından dolayı 1994 yılında yasal düzenlemeler yapılarak sertifikasyon ve AB standartları uygulanmaya başlanmıştır. 1985 yılında Ege Bölgesi’nde Türkiye’nin önemli geleneksel ihraç ürünlerinden olan kuru üzüm, kuru incir ile başlayan organik tarımsal üretim, daha sonraki yıllarda fındık, pamuk gibi ürünlerle diğer bölgelere de yayılmıştır. 2000’lerden sonra ise iç pazarda da organik ürünlere olan talebin artmasıyla ürünler çeşitlenmiştir. Günümüzde ise organik süt, et, tavuk, yumurta ve bazı sebzeleri Türkiye’nin değişik yerlerinde üretmek mümkündür. Organik ürün çeşitliliğinin artışında ilki 1999’da Beyoğlu’nda kurulan doğal ürün dükkanlarının ve ilki 2006’da Şişli’de kurulan ekolojik pazarların büyük katkısı olmuştur. Bu pazarların genişlettiği organik ürün üretim hacmi sayesinde süpermarketlerden doğal ürün dükkanlarına kadar birçok satış noktasında daha bol ve çeşitli organik ürün yer alabilmektedir.

2016 yılı verilerine göre ülkemizde, 2,4 milyon ton organik ürün 238 farklı çeşitten elde edilmektedir. 2005-2016 yılları arasında organik tarım ekili alan büyüklüğü %156, organik ürünlerin miktarı %486 ve organik üretim yapan çiftçi sayısı %371 artmıştır.

Şekil 6. Türkiye’de Organik Tarımsal Alan ve Üretim İstatistikleri(2005-2016)

Kaynak. Organik Bitkisel Üretim, TÜİK, 2017

Grafikten de görüleceği üzere organik üretim miktarları her yıl artmasına rağmen organik tarım alan büyüklüğü özellikle 2014 yılında önemli bir düşüş göstermiştir. Bunun sebebi ise 2B ve Orman arazisi gibi tapusuz alanların istatistiklere dahil edilmemeye başlamasıdır.

Türkiye’de organik tarım konusundaki ilk yasal düzenleme, 24 Haziran 1991 yılında AB’de çıkarılan EEC 2092/91 sayılı Yönetmeliğin Türkiye’deki uyarlaması olan 24 Aralık 1994 tarih ve 22145 sayılı “Bitkisel ve Hayvansal Ürünlerin Ekolojik Metotlarla Üretilmesine İlişkin Yönetmelik” ile olmuş ve yetkiler Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığına verilmiştir. Organik tarıma başlamak isteyen üreticiler, Bakanlık tarafından lisans verilen yetkili sertifikasyon kuruluşlar ile sözleşme yapması gerekmektedir. Yetkilendirilmiş bu kuruluşlar ve üreticiler organik tarımla ilgili tüm faaliyetlerini “Organik Tarımın Esasları ve Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik”e göre yapmaktadır. Organik tarım bilgi işlem sisteminde(OTBİS) kayıtlı 32 yetkili sertifikasyon kuruluşunun bilgilerine ulaşılabilmektedir.

Tablo 1. Türkiye’deki Organik Tarım Üretim İstatistikleri(2005-2016)

YIL	ÜRÜN SAYISI	ÇİFTÇİ SAYISI	ALAN(HA)	ÜRETİM(TON)
2005	205	14.401	203.811	421.934
2006	203	14.256	192.789	458.095
2007	201	16.276	174.283	568.128
2008	247	14.926	166.883	530.224
2009	212	35.565	501.641	983.715
2010	216	42.097	510.033	1.343.737
2011	225	42.460	614.618	1.659.543

2012	204	54.635	702.909	1.750.127
2013	213	60.797	769.014	1.620.387
2014	208	71 472	842 216	1 642 235
2015	197	69 967	515 268	1 829 291
2016	238	67 878	523 777	2 473 600

Kaynak. Organik Bitkisel Üretim, TÜİK, 2017

Türkiye’de organik ürünlerin üretiminde ve pazarlanmasında genel olarak, üretici ile organik ürün alıcısı ya da satıcısı arasında imzalanan “sözleşmeli üretim” modeli uygulanmaktadır. Türkiye’de üretilen organik tarımsal ürünlerin ne kadarının gerçekten yurt içinde tüketildiği konusunda sağlıklı veriler bulunmamakla beraber, toplam organik tarımsal üretimin yaklaşık % 95’lik bir kısmının ihraç edildiği tahmin edilmektedir.

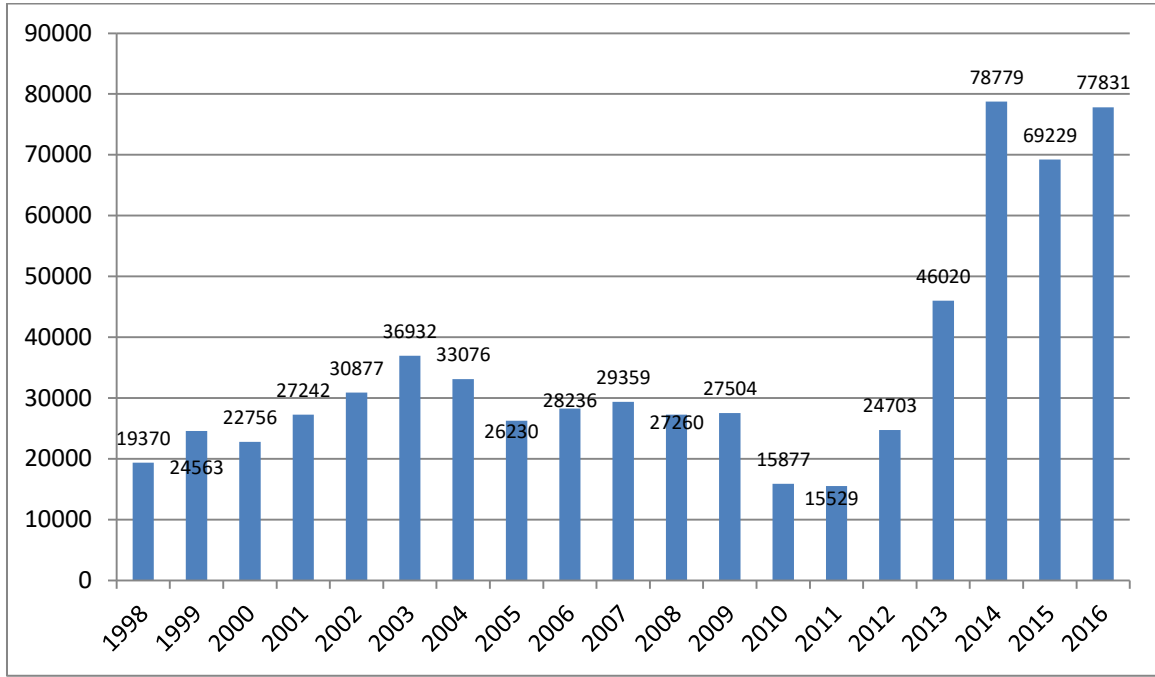
Tablo 2. Türkiye’den En Çok İhracatı Yapılan Organik Ürünler(2016)

ÜRÜN	MİKTAR (Ton)	TUTAR (\$)	% Ton	%\$
Fındık ve fındık ürünleri	2.466	24.975.616	14,7	32,1
İncir ve incir ürünleri	3.676	18.665.594	21,9	24,0
Kuru üzüm	3.393	12.456.025,53	20,2	16,0
Kayısı ve kayısı ürünleri	1.845	10.996.054,17	11,0	14,1
Meyve ve meyve ürünleri	1.758	6.222.986,33	10,5	8,0
Baharatlar	91	765.829,65	0,5	1,0
Soya fasulyesi	1.600	680.000,00	9,5	0,9
Sebze ve sebze ürünleri	246	587.259,96	1,5	0,8
Antep fıstığı	22	492.932,44	0,1	0,6
Pamuk ve pamuk ürünleri	46	357.066,67	0,3	0,5
Mercimek ve mercimek ürünleri	134	310.644,12	0,8	0,4
Susam	52	229.930,00	0,3	0,3
Buğday ve buğday ürünleri	610	186.877,47	3,6	0,2
Nohut	61	144.176,38	0,4	0,2
Toplam	16.001	77.070.994,12	95,1	99,0
Genel toplam (Diğerleri dahil)	16.819	77.831.368,00	100	100

Kaynak. 2016 yılı Organik tarım istatistikleri, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı,2017

Tablo 2’den görüleceği üzere Türkiye’nin geleneksel ihraç ürünleri olan fındık, incir, kuru üzüm, kayısı ve meyve ürünleri toplam ihracat gelirlerinin %94,2’sini karşılamaktadır.

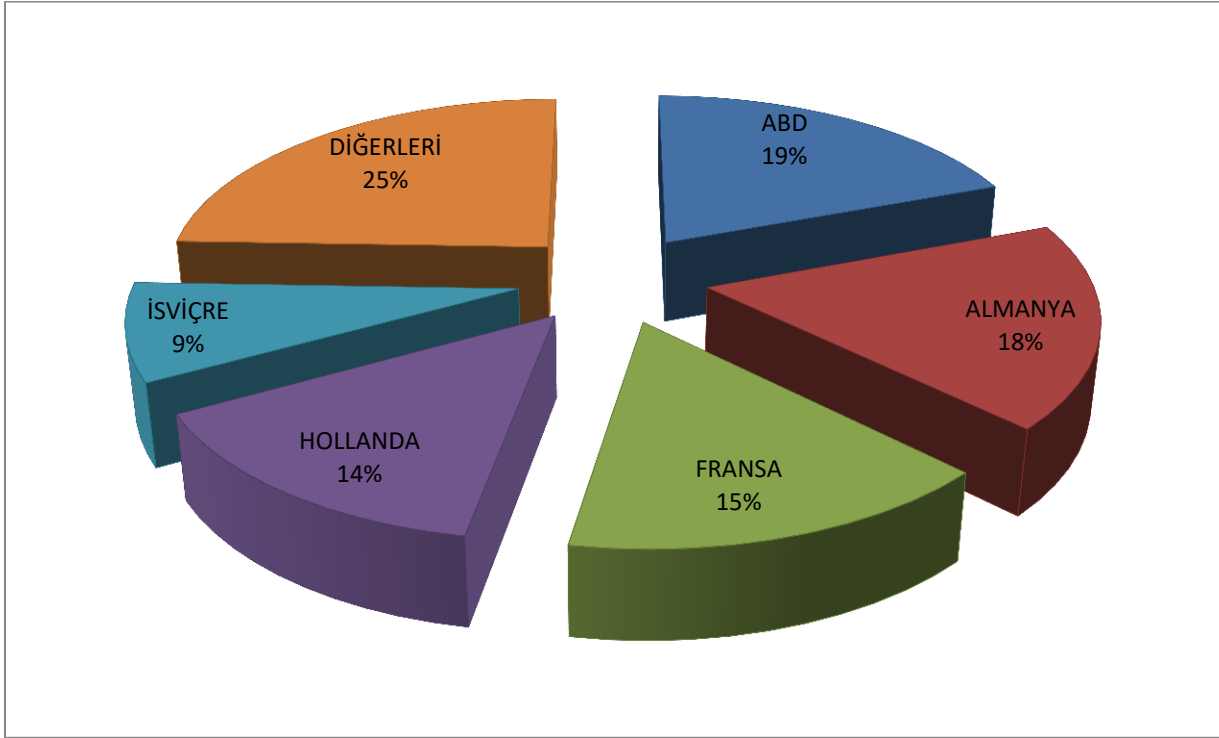
Şekil 7. Türkiye'deki Organik Tarım İhracatı(bin\$)

Kaynak. 2016 yılı Organik tarım istatistikleri, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı,2017

2003-2011 yılları arasında düşüş trendine giren organik ürün ihracatı 2012 yılından itibaren yükseliş trendine girerek 2016 yılında ulaşılan 77 milyon dolar ihracat rakamı ile büyük bir artış kaydetmiştir. Türkiye'nin organik tarımsal ürünlerin ihracatı konusunda ürünlerin kalitesi ve çeşitliliği konularında dış piyasalar içinde karşılaştırmalı bir üstünlüğü vardır. Ancak ülkemiz, 80 milyar avroyu aşan dünya organik tarım pazarının sadece %0,1'inden pay almaktadır.

Şekil 8. En Çok Organik Ürün İhracatı Yapılan Ülkeler(2016)

Kaynak. 2016 yılı Organik tarım istatistikleri, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı,2017

Türkiye’de üretilen organik ürünlerin çok büyük bir kısmı ihraç edilmektedir. Dış pazarlar içinde en önemli ülkeler %70’lik paya sahip olan AB ülkeleri ile %19’luk paya sahip olan ABD’dir. AB ülkeleri içinde ise % 18’lik pazar payı ile Almanya ilk sırada gelmektedir. AB ülkeleri arasında Almanya dışında özellikle Fransa, Hollanda, İsviçre, İtalya, İngiltere ve İsveç’e önemli seviyede organik tarımsal ürün ihracatı gerçekleştirilmektedir.

Türkiye’deki ihracatçı firmaların bazıları yabancı ya da yabancı ortaklı, bazıları da yerli firmalardır. Türkiye’deki organik ürün ihraç eden firmalar genellikle hem üretici hem de ihracatçı konumundadırlar. İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi ve Ege İhracatçı Birliği Türkiye’deki organik ürün ticaretini teşvik eden iki önemli kuruluştur.

Organik ürünlerin ulusal pazarda satışı ise; Buğday Derneği işbirliğinde İstanbul’da Kartal, Şişli, Beylikdüzü, Bakırköy’de ve Konya’da Meram’da kurulan %100 Ekolojik Pazarlar ile sağlanmaktadır. Ayrıca Ankara’da Çankaya ve Çayyolu ile İzmir’de Bornova ve ETO Derneği ortaklığındaki Bostanlı organik pazarları, Eskişehir Tepebaşı, Bursa Nilüfer, İstanbul’da Ekolojik Üreticiler Derneği ortaklığında kurulan Zeytinburnu, Kadıköy ve Maltepe organik pazarlarından, doğrudan üreticinin elinden organik ürünlere ulaşabilmektedir.

3. MUĞLA'DA ORGANİK TARIM

3.1. Mevcut Durum

Muğla'nın organik tarım potansiyeli incelendiğinde, ülkemizdeki organik tarım yapılan 523.777 ha. alanın sadece %1,1'i ilimizde yer almaktadır. Muğla'da zeytin, portakal, badem, nar, mandalina, yonca, kekik ve adaçayı gibi ürünlerin organik olarak üretimi, işlenmesi ve ticareti ön plandadır.

Tablo 3. Organik Bitkisel Üretim Miktarı(2016)

ÜRÜN ÇEŞİDİ	ÜRETİM(TON)
ZEYTİN	7668,6
PORTAKAL	713,4
BADEM	449,9
NAR	240,5
MANDALİNA	204,9
YONCA	104,7
KEKİK	100,0
ADAÇAYI	100,0

Kaynak. 2016 yılı Organik tarım istatistikleri, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı,2017

Muğla'nın organik üretiminde en öne çıkan tarımsal ürünü zeytindir. Özellikle Milas ve civarında yoğunlaşan organik zeytin-zeytinyağı üretiminin daha da artacağı öngörülmektedir. 2014 yılında Doğrudan Faaliyet Desteği kapsamında hazırlanan “Milas'ta Sürdürülebilir Organik Zeytin Yetiştiriciliği Yapılabilecek Alanların Belirlenmesi” projesi sonuçlarına göre; Milas'ın toplam arazi varlığı içerisinde 53.000 hektar zeytinlik olduğu ve toplam zeytinlik alanının %40'ına karşılık gelen 21.247 hektar alanda organik zeytin yetiştiriciliği için uygun koşulların var olduğu tespit edilmiştir. Proje kapsamında belirlenen alanlarda kimyasal ilaç kullanma oranının yaklaşık %1-2 civarındadır. Üreticiler konvansiyonel tarım yapmadıkları ve zaten organik tarıma elverişli bir üretim yaptıkları için üreticiler elde ettikleri zeytinyağını kolaylıkla organik sertifikayla pazara sunabilecekleridir. Muğla'nın 2016 yılında organik tarım yapılan toplam alanı 5.650 ha olduğu göz önünde bulundurulursa, sadece Milas'taki 21.247 hektarlık potansiyel organik zeytin üretim alanı varlığının ne kadar büyük olduğu görülmektedir. Bundan dolayı, Milas ve civarında gerçekleştirilecek organik zeytin-zeytinyağı üretim, işleme ve paketlenme tesis yatırımlarının çok cazip olduğu düşünülmektedir.

Tablo 4. Muğla'da Organik Üretimde Faaliyet Gösteren İşletmeler(2017)

İlçe	İşletme Sayısı	Organik Ürün Cinsi
Milas	14	-Zeytin, zeytinyağı, meyve
Bodrum	5	-Zeytin, sebze, mandarin, ekmek
Datça	3	-Zeytin, zeytinyağı, üzüm
Köyceğiz	3	-Nar, portakal
Menteşe	3	-Meyve, reçel
Fethiye	1	-Lavanta, türüf mantarı
Marmaris	1	-Taze kuru meyve
Seydikemer	1	-Üzüm
Ula	1	-Susam, zeytin
Yatağan	1	-Zeytin, zeytinyağı

Kaynak. Organik tarım istatistikleri, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı,2017

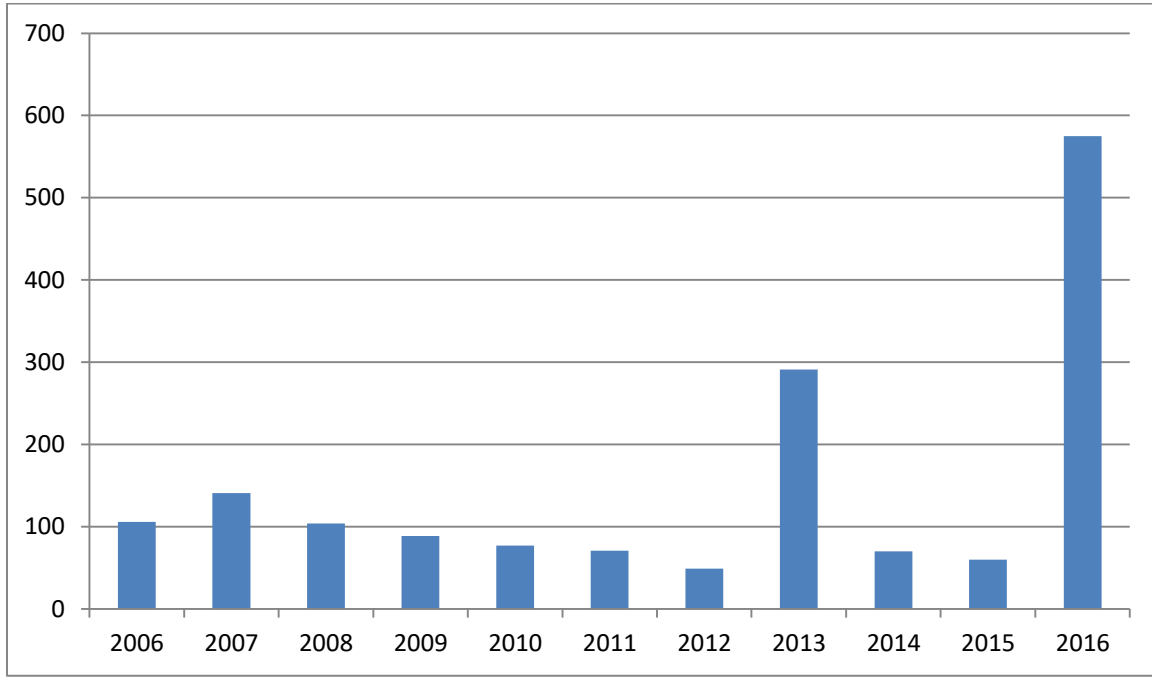
2017 yılı verilerine göre; Muğla'da organik üretimde 33 işletme faaliyet göstermektedir. Milas ve civarı organik üretim faaliyetinde bulunan işletme sayısı açısından da lider konumdadır. İşletmelerin, üretim süreçlerine dahil ettikleri organik ürün cinsleri incelendiğinde ise, zeytin-zeytinyağı üretimi ön plana çıkmaktadır. İşletmelerin yaklaşık %60'ı(20 firma) organik zeytin- zeytinyağı üretmektedir.

Tablo 5. Organik Üretim Yapan İşletmelerin Faaliyet Alanları(2017)

Faaliyet Alanı	Firma Sayısı
Üretim	21
Pazarlama	15
İşleme	14
Paketleme	11
İhracat	7
İthalat	7

Muğla'da organik tarım sektöründe kayıtlı işletmelerin büyük çoğunluğu(% 64) organik üretim yapmaktadır. Ancak, işletmelerin sadece %21'i organik ürünleri ihraç etmektedir. İhracat yapan firmaların tümü entegre bir şekilde üretim, pazarlama, işleme ve paketleme süreçlerinin hepsini gerçekleştirmektedir.

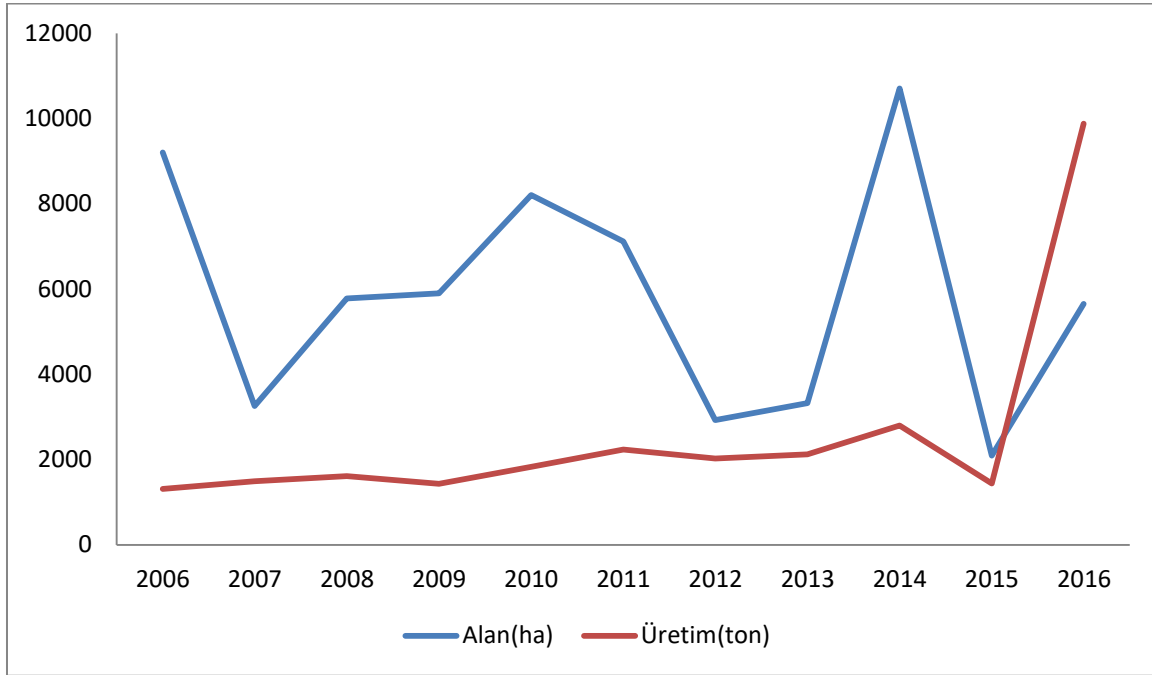
Şekil 9. Organik Bitkisel Üretim: Çiftçi Sayısı

Kaynak. Organik tarım istatistikleri, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı,2017

Muğla'da organik bitkisel üretim yapan çiftçilerin sayısı 2006-2016 yılları arasında büyük dalgalanmalar göstermiştir. 2013 yılında bir önceki yıla göre yaklaşık %490 bir artış göstermiş ve sonrasında eski seviyelerine geri dönmüştür. 2016 yılında ise aynı şekilde organik üretim yapan çiftçi sayısı bir önceki yıla nazaran %850 artmıştır. 2016 yılında ki söz konusu artışın sebebi ise çiftçilere yönelik; organik tarım destekleri ile başvuru şartları hakkında tanıtım ve bilgilendirme yapan danışman firmaların çalışmalarını yoğunlaştırmalarıdır. Özellikle çiftçiler ile sözleşme yaparak organik ürün tedariki yapan ihracatçı firmaların sürdürülebilir şekilde üretim-ihracat sürecini devam ettirebilmeleri için organik tarım çiftçi sayısının daha fazla artması gerekmektedir.

Şekil 10. Muğla'da Organik Tarımsal Alan ve Üretim İstatistikleri(2005-2016)

Kaynak. Organik tarım istatistikleri, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı,2017

2006-2016 yılları arasında Muğla'da organik üretim miktarı genellikle düzenli bir şekilde artarken, 2016 yılında büyük bir atılım göstererek 2015 yılına göre % 588 artış göstermiştir. Ancak organik üretim yapılan tarımsal alan büyüklüğü çok dalgalı bir seyir çizmiştir. Özellikle, 2014 yılında bir önceki yıla göre %220 civarında artmış ve 2015 yılında ise aynı oranda düşüş göstererek 2013 yılı seviyelerine gerilemiştir.

3.2. Nitelikli İstihdam Kapasitesi

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Fethiye Ali Sıtkı-Mefharet Koçman Meslek Yüksekokulu sine bağlı Organik Tarım bölümünde 2 yıllık eğitim verilmektedir. Ayrıca İşkur İl Müdürlüğü tarafından Ayrıca, 2015 yılında Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, İŞKUR ve Ziraat Odaları Birliği ile imzalanan ortak protokol çerçevesinde 3 yıllık “Tarımsal Nüfus Gençleşiyor Projesi” ve “Sürü Yönetimi Elemanı Benim” proje çalışmaları başlamıştır. Bu kapsamda Gıda Tarım Hayvancılık İl Müdürlüğü ve Halk Eğitim Merkezleri tarafından organik tarım üretimi hakkında eğitimler verilmektedir.

3.3. Altyapı Olanakları

Milas ilçesinde bulunan 1062 dönümlük alan üzerinde Organize Sanayi Bölgesi inşa faaliyetleri devam etmekte olup 73 sanayi parselinden oluşmaktadır. OSB'de yer alacak sektörler; gıda, makine, tekstil ve inşaat olarak belirlenmiştir. Bodrum havalimanına 10 km

mesafede bulunan yıllık 7 Milyon ton yükleme kapasitesi ile Güllük Limanı ağırlıklı olarak maden ihracatında kullanılmaktadır. Limanın konteyner limanına dönüşümüyle ilgili çalışmalar devam etmektedir. 21 adet Küçük Sanayi Sitesi faaliyette olup Bodrum Mumcular Küçük Sanayi Sitesinin inşaatına devam edilmektedir.

Tablo 6. Muğla'daki Küçük Sanayi Siteleri

Sıra No	KSS Adı	Faaliyete Başladığı yıl	Toplam Alanı (m ²)	Toplam İşyeri Sayısı	Dolu İşyeri Sayısı	Boş İşyeri Sayısı	Doluluk Oranı	Mevcut Çalışan
1	Muğla (Merkez) K.S.S.	1972	100.000	318	317	1	99,7	951
2	Yatağan K.S.S.	1978	49.025	158	155	3	98,1	310
3	Cennet Köyceğiz K.S.S.	1986	43.745	55	54	1	98,2	108
4	Ortaca K.S.S.	1975	10.000	348	262	86	75,3	510
5	Bodrum K.S.S.	1978	28.704	130	-			
6	Bodrum Yalıkavak K.S.S.	1993	9875	100	73	27	73,0	150
7	Bodrum Turgutreis K.S.S.	1989	2.400	24	24	0	100	48
8	Bodrum.Mumcular K.S.S.	2009	50.000	18	4	14	22,2	8
9	Bodrum Konacak K.S.S.	1999	60.000	172	172	0	100	516
10	Bodrum Ata K.S.S.	2000	-	100	-			
11	Milas K.S.S.	1989	90.000	271	142	129	52,4	411
12	Milas Güçsan Toplu İşyeri	1978	22.000	75	75	0	100	253
13	Milas Selimiye K.S.S.	1984	8.000	36	36	0	100	71
14	Fethiye Bağkurlular K.S.S.	1976	27.605	87	-			
15	Fethiye Kemer K.S.S.	1989	10.000	47	47	0	100	62
16	Fethiye Eşen K.S.S.	1988	12.000	31	8	23	25,8	15
17	Marmaris K.S.S.	1988	8.640	56	56	0	100	140
18	Marmaris Ata K.S.S.	1987	11.124	69	69	0	100	138

19	Marmaris Beldibi K.S.S.	1976	2.668	34	34	0	100	102
20	Dalaman K.S.S.	2004	58.000	180	180	0	100	418
21	Cennet Datça K.S.S.	1989	6.218	50	50	0	100	106

Kaynak: Muğla Bilim, Sanayi ve Teknoloji Müdürlüğü(2016)

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Araştırma Laboratuvarları Merkezi'nde bulunan "Gıda Analizleri Araştırma ve Uygulama Laboratuvarı" ile "Tarımsal Amaçlı Toprak, Bitki Su Analizleri Laboratuvarı" ileri teknoloji donanımlı ekipmanlar içermekte olup sektörün ihtiyacına yönelik analizler yapılabilmektedir.

Organik tarımda, Tohumun, genetik olarak yapısı değiştirilmemiş, döllenen hücre çekirdeği içindeki DNA dizilimine dışarıdan müdahale edilmemiş, sentetik pestisitler, radyasyon veya mikrodalga ile muamele görmemiş biyolojik özellikte olmalıdır. Fide ve fidanın da organik materyallerden ve organik üretimin kurallarına uygun olarak üretilmiş olması gerekmektedir. Tüm bu kısıtlamara rağmen, organik tarımda yerel tohum çeşitlerinin ve köylü popülasyonlarının kullanımına izin verilmektedir. Bu kapsamda, 2016 yılında Muğla Büyükşehir Belediyesi tarafından Yerel Tohum Merkezinin kurulması organik tarım yatırımlarını diğer bölgelere göre daha cazip hale getirmektedir. Yerel Tohum Merkezinde, bölgeye has 410 çeşit tohum bulunmakta ve bu tohumlar çiftçilere ücretsiz olarak verilmektedir.

3.4. Organik Tarım Üretimine Yönelik Destekler

Bölgemizde organik tarım alanında sağlanan destekler aşağıda yer almaktadır.

3.4.1. Organik Tarım ve İyi Tarım Desteği

Desteği Veren Kurum/Uygulayıcı Birim: Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı

Destek Türü: Birim bazlı desteklemeler

Destek Süresi: Başvuru dönemi tebliğ ilan edildiğinde belirlenecektir.

Çiftçi kayıt sistemine dahil, en az 1 yıl süre ile Organik Tarım Bilgi Sistemine kayıtlı organik tarım yapan çiftçiler ile çiftçi kayıt sistemine dahil, iyi tarım uygulamaları yapan çiftçiler başvuru yapabilmektedir.

3.4.2. Düşük Faizli Yatırım ve İşletme Kredisi Uygulamaları

Desteği Veren Kurum/Uygulayıcı Birim: Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı/Ziraat Bankası ve Tarım Kredi Kooperatifi

Destek Türü: Yatırım ve İşletme Kredileri

Destek Süresi: Başvuru dönemi tebliğ ilan edildiğinde belirlenecektir.

Destek Miktarı:

- Kredi üst limiti(5 milyon TL)
- Yatırım dönemi faiz indirimi(%50)
- İşletme dönemi faiz indirimi(%50)

Resmî Gazete’de yayımlanan Organik Tarımın Esasları ve Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik dahilinde organik tarımsal ürün ve/veya organik tarımsal girdi üretimini yapan, ürünü toplayan, işleyen, ambalajlayan, pazarlayan ve/veya bu faaliyetleri yapacak olan üreticilere sadece kendi faaliyetleri ile ilgili olarak karar kapsamında faiz indirimli yatırım ve işletme kredisi kullanılabilir. Ayrıca, yetkilendirilmiş kuruluşlarla sözleşme yaparak geçiş sürecine alınan üreticilere de yatırım ve işletme kredisi kullanılabilir.

Organik ve geçiş sürecinde olan ve Organik Tarım Bilgi Sistemi (OTBİS)’nde kayıtlı bireysel veya üretici gurubu içinde organik tarım faaliyetinde bulunan gerçek ve tüzel kişilerin Bakanlık il müdürlüklerinden OTBİS’e kayıtlı olduklarına dair aldıkları resmi belgeyi Bankaya ve/veya TKK’ya ibraz etmek zorundadır. Yetkisi iptal edilen veya yetki süresi uzatılmayan yetkilendirilmiş kuruluşlarca sözleşmesi olan üreticilere, yetkilendirilmiş kuruluşun yetki süresi içerisinde sözleşme yapılmış olması şartıyla, Karar kapsamında kredi kullanılır.

3.4.3. Kırsal Kalkınma Yatırımlarını Destekleme Programı

Desteği Veren Kurum/Uygulayıcı Birim: Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı(proje başvuruları il müdürlüklerine yapılmaktadır)

Destek Türü: Hibe

Destek Süresi: Başvuru dönemi tebliğ ilan edildiğinde belirlenecektir.

Destek Miktarı: Yatırım konularına göre değişmektedir

- Hibe Üst Limit Aralığı(250.000TL- 1.000.000 TL)
- Proje Başına Hibe Desteği(%50)

Uygun başvuru sahipleri; çiftçi kayıt sistemine veya bakanlığın oluşturduğu diğer kayıt sistemlerine kayıtlı; şahıs işletmeleri, şirketler, tarımsal amaçlı kooperatifler, birlikler ve üst birlikleridir.

Tüm devlet destekleri hakkında ayrıntılı bilgi almak için: www.yatirimadestek.com internet sitesini ziyaret edebilirsiniz.

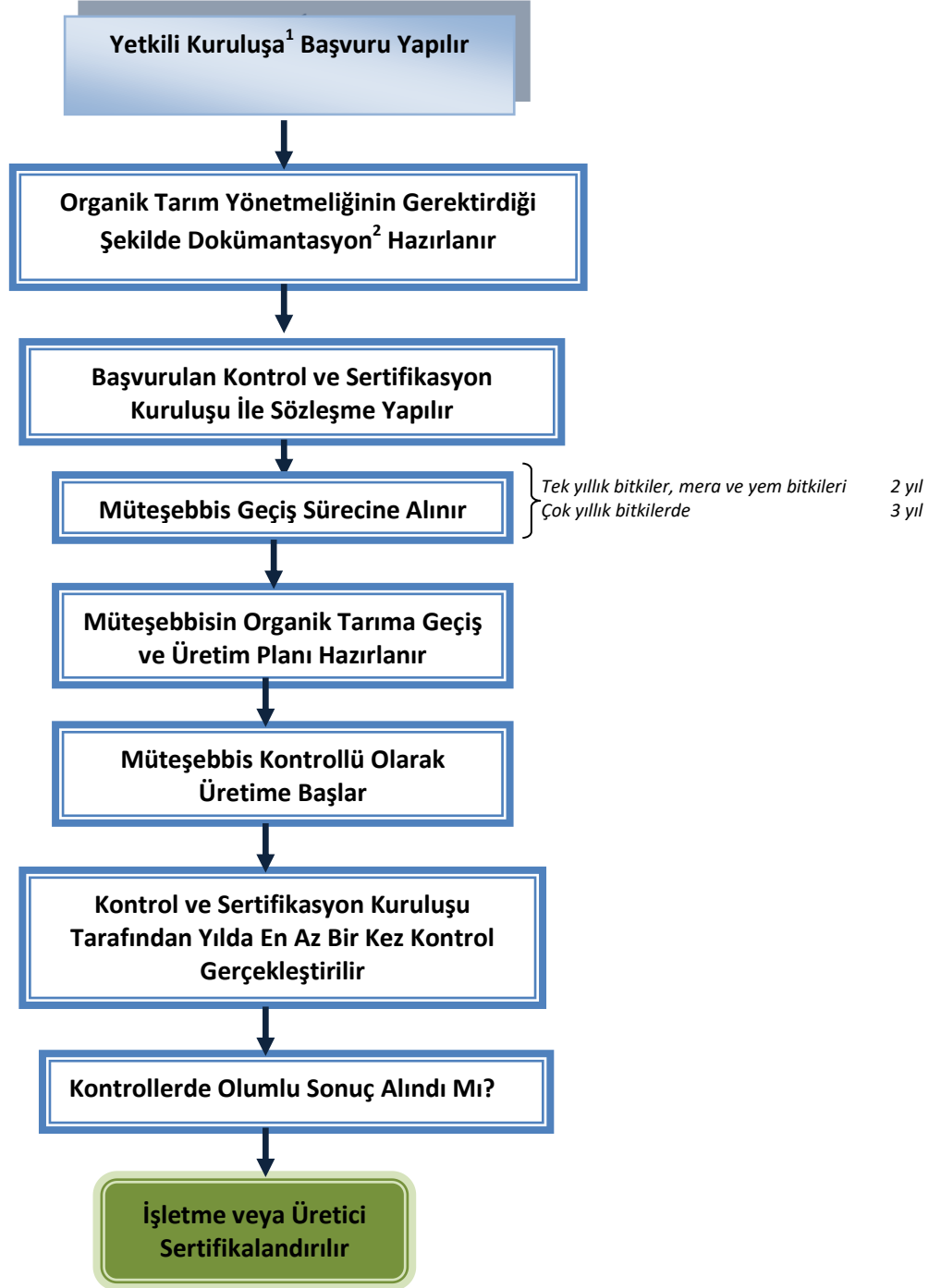
3.5. Organik Tarıma Başlama İşlem Basamakları

Organik tarıma başlamak isteyen üretici veya işletmeler öncelikle Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından yetkilendirilmiş 32 kuruluş(KSK) birine başvurmalıdır. Üretici, KSK ile sözleşme imzaladıktan sonra 12 ay boyunca(sertifika geçerlilik süresi) firma yetkililerince tahmini üretim miktarları, üretim planı ve girdiler denetlenmektedir. Organik tarıma başlayacak arazide, geçmiş dönemlerde yapılan zirai ilaç ve suni gübre gibi uygulamalar sonucunda kirlenen toprağın arınması için bir geçiş dönemine ihtiyaç duyulmaktadır. Organik tarıma geçiş süreci her bitki için farklıdır. Örneğin tek yıllık buğday, patates, yeşillikler, domates gibi bitkiler için ekim tarihinden itibaren en az iki yıl; meyve türleri gibi çok yıllık bitkilerde ise en az üç yıl geçiş süresine ihtiyaç vardır.

ORGANİK TARIMA BAŞLAMA İŞLEM BASAMAKLARI

**Başvurulacak Mercii
Kimler Başvurabilir**

: Sertifikasyon Konusunda Yetkili Kuruluş
: Örtü Altı Yetiştiriciliği veya Açık Alan Yetiştiriciliği Yapan Tüm
Üreticiler ile İşletmeler

Yetkili Kuruluş: Kontrol veya sertifikasyon kuruluşu, kontrol kuruluşu veya sertifikasyon kuruluş olarak Bakanlık tarafından yetki verilmiş gerçek veya tüzel kişiler.

Müteşebbis: Organik tarım faaliyeti yapan gerçek veya tüzel kişiler.

1-)Yetkili Kuruluş Listesine Ulaşmak İçin:

<http://www.tarim.gov.tr/Konular/Bitkisel-Uretim/Organik-Tarim/Yetkili-Kuruluslar-KSK>

2-) Sertifikasyon İçin Gerekli Belgeler:

1. Müteşebbis şayet başka bir kontrol firmasıyla çalışmış ise en son kontrol raporu veya başvurusu reddedilmiş ise nedenleri ve geçerliyse yürütülen düzeltici faaliyetler
2. Üretim İzni (sadece işletmelerle ilgili)
3. Müteşebbisin Ticaret Odası kayıt belgesi (geçerliyse)
4. İmzaya yetkili kişinin imza sirküleri (geçerliyse)
5. Üretici listeleri ve anlaşmaları (üretici grubu için)
6. Detaylı ve genel haritalar, krokiler ve parsel numaraları
7. İşletmecilerle yapılan anlaşma (fason işleme varsa)
8. İşletme yerleşim planı ve ürün işleme akış şemaları
9. Yardımcı ürün işleme maddeleri listesi (geçerliyse)
10. GDO'dan aridir belgesi (geçerliyse)
11. Kullanılan sertifikalı girdi maddelerinin isimleri. (yem, gübre, ilaç vs gibi), (geçerliyse)
12. Arazi tapularının fotokopileri
13. Üreticilerin geçerli kimlik fotokopileri
14. Üretim planları (bitkisel üretim, hayvansal üretim, İşletme vd.)
15. Çok girdili organik ürün üretilmesi durumunda spesifikasyon kayıtları (varsa)
16. ÇKS belgesi

3.6. Organik Tarıma Yönelik Potansiyel Yatırım Alanları

Greenpeace Araştırma Laboratuvarının 2009’da yayımladığı “Defining Ecological Farming” raporuna göre, organik tarım, yoksul kırsal kesimde çiftçilerin maliyetlerini artırmadan istihdam yaratmaktadır. Çiftçiler kimyasallardan tasarruf edip, bu tasarrufu işgücüne haralayabilmektedir. 2012 yılında Türkiye’de kırsal nüfusu en fazla olan illerden sadece Muğla ve Zonguldak’ın kırsal nüfus oranı %50’inin üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Kırsal nüfus yoğunluğu potansiyeli, sanayi kirliliğinden etkilenmemiş verimli topraklarıyla organik tarım üretimi konusunda Muğla birçok avantaja sahiptir. Ancak çiftçiler organik pazara yönelik satış yapamadıklarından dolayı organik üretime yönelmemektedirler. Organik ürün paketleme ve işleme yatırım potansiyeli olan firmalar ise düzenli organik ürün tedariki garantisini alamadıkları için yatırım yapmamaktadırlar. Bu iki durum nedeniyle organik üretim ve pazarlanması noktasında kısır bir döngüye girilmektedir. Datça ve Seydikemer ilçelerinde yapıldığı gibi kırsalda sözleşmeli organik tarım üretim yöntemi kullanılarak sürdürülebilir organik ürün tedarik garantisi sağlanarak bu kısır döngü kırılacaktır. Sözleşmeli olarak özellikle Muğla’nın yöresel ürünleri arasında yer alan; Milas’ta memecik zeytini, Ula’da susam ve Datça’da badem yetiştiriciliği organik sertifikalı yapılabilir. Sadece Milas ilçesindeki %1-2 kimyasal ilaç kullanma oranına sahip 21.247 hektar zeytinlik alanında organik üretime geçilmesi ile Muğla’nın organik tarım yapılan alanı(5.650 ha) 4 kat arttırılabilecektir. Organik zeytinyağı üretimine paralel olarak organik zeytin-zeytinyağı işleme ve paketleme yatırımlarının da Milas’a yapılması fizibil olacaktır.

Köyceğiz ve civarında yoğunlaşan portakal ve nar üretimi konvansiyonel tarım yöntemleriyle yapılmaktadır. Köyceğiz’de organik meyve üretimine başlanmasına rağmen daha başlangıç aşamasındadır. Ayrıca, meyve üretiminde sanayiye uygun ürün yetiştirilmesi yerine sofralık üretime yönelik ürün yetiştirme eğilimi baskındır. Ancak, Köyceğiz’de yaygın olan Washington cinsine nazaran meyve suyu imalatına daha elverişli olan Valencia cinsi portakal yatırımcı- üretici işbirliği ile aşama aşama organik olarak üretime geçilmesi ile birlikte butik ölçekli organik portakal ve nar meyve suyu fabrikası yatırımı yapılarak ihracata yönelik üretim yapılabilecektir.

Organik ürünler depolanırken diğer konvansiyonel ürünler ile temas etmemesine mutlaka dikkat edilmelidir. İldeki soğuk hava deposu kapasitesi 6-7 bin ton civarındadır ve sadece Köyceğiz’deki 185 bin tonluk portakal üretimine cevap vermekten çok uzaktır. Ayrıca, söz konusu soğuk hava depoları, organik tarım ürünlerinin depolanmasına uygun koşullara sahip

değildir. Köyceğiz bölgesinde organik tarım ürünleri için uygun niteliklere sahip soğuk hava deposu yatırımının fizibil olacağı düşünülmektedir.

Ormanlarda, doğal ve tarımsal alanlarda doğal olarak yetişen bitkilerin toplanması, doğadan toplama olarak adlandırılmakta ve bu ürünlerde geçiş süreci uygulanmamaktadır. Gerekli şartlar sağlanması durumunda bu ürünler organik sertifikalı olarak pazarlanabilmektedir. Muğla'nın toplam yüzölçümünün %67'sini kaplayan orman varlığında yetişen kekik, defne, adaçayı ve laden yaprağı gibi tıbbi-aromatik bitkilerin organik sertifikalı olarak toplanması mümkündür. Daha sonra ise kozmetik ürünlerin ekolojik sertifika alabilmesi için yeter koşul olan tarımsal ve hayvansal kaynaklı doğal maddelerin en az %70'inin organik sertifikalı kriteri sağlanabilecektir. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi bünyesinde araştırmalarına devam eden "Kozmetik Ürünler Uygulama Ve Araştırma Merkezi" ile "Kozmetik Ürünler Laboratuvarı" kaynakları da kullanılarak özellikle Menteşe ilçesi civarında ekolojik sertifikalı kozmetik ürün imalatına yönelik yatırımlar önerilmektedir.

Organik tarım üretim sürecinde, organik sertifikalı sıvı-katı gübre veya yönetmeliğin izin verdiği gübreler kullanılabilir. Organik tarım üretimi yapan çiftçiler ile yapılan görüşmelerde, organik gübre tedarik edemedikleri için sertifika sahibi olmalarına rağmen organik üretime devam edemediklerini belirtmişlerdir. Bundan dolayı Milas'ta büyükbaş ve Seydikemer'de küçükbaş hayvan varlıklarının gübrelerinden hammadde temin etmeyi planlayan organik gübre tesis kurulumu önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- 1-) Y. Ataseven, E. Güneş, “*Türkiye’de İşlenmiş Organik Tarım Ürünleri Üretimi ve Ticaretindeki Gelişmeler*”, U. Ü. Ziraat Fakültesi Dergisi, 2008, Cilt 22, Sayı 2,
- 2-) “*Organik Ürün Rehberi*”, National Geographic, 2017
- 3-) A. Yeşilada, G. A. Şanlı, “*Türkiye’de Tarım Ve Agro-Sanayi 2015 Sonrasında Doğrudan Yatırım Fırsatları*”, Egeli&Co, Ocak 2016
- 4-) E. Çelik, “*Organik Tarım*”, Ekim 2016, GEKA
- 5-) “*The World of Organic Agriculture*”, 2017, FİBL
- 6-) “*Organik Tarım İstatistikleri*”, 2017, TÜİK
- 7-) M. Sert, “*Muğla İl Yatırım Ortamı*”, 2017, GEKA
- 8-) www.yatirimadestek.com web sitesi, 2017, GEKA